

Taloustieteen tila Suomessa*

Seppo Honkapohja
Suomen Pankki
Alustus Taloustieteellisessä yhdistyksessä, 19.10.2009

*Esitetyt näkemykset ovat omiani eivätkä edusta Suomen Pankin kantaa.

Kuningatar Elisabeth II vierailulla LSE:ssa:

”Why our economists were not able to predict the financial crisis and have few ideas about how to prevent a repetition?”

Esityksen rakenne

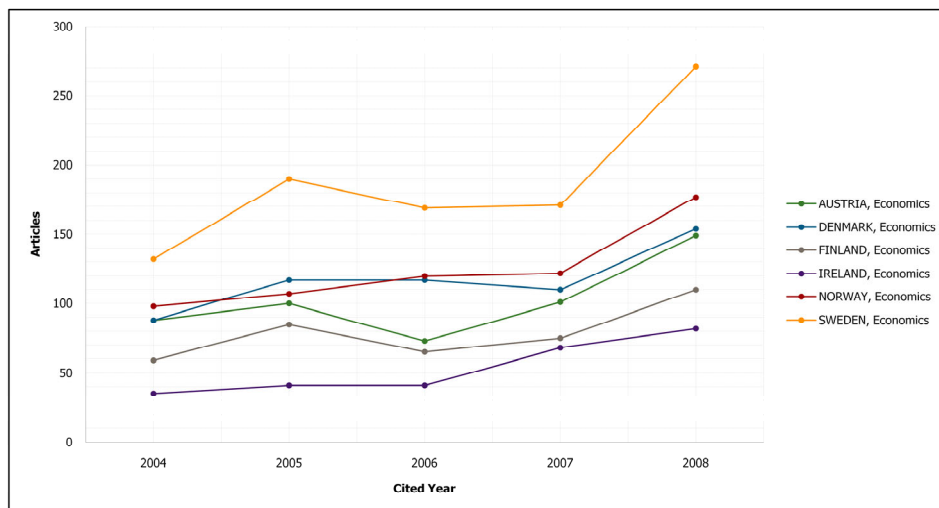
- ◆ Suomalainen taloustiede maavertailussa
- ◆ Suomalaisen akateemisen tutkimuksen aihealueet
- ◆ Kommentteja makrotaloustieteen asemasta
- ◆ Johtopäätökset

I. Suomalainen taloustiede verrattuna muihin maihin

- ◆ Suomalainen taloustiede kansainvälistyi kunnolla vasta 1970-luvun lopussa.
- ◆ Muistiini perustuva kuva:
  - Perinteisesti vain 1-3 kansainvälisesti julkaistua suomalaista artikkelia vuodessa
  - 1970-luvun lopussa vajaa 10 artikkelia vuodessa
  - 1980-luvun lopussa 20-25 artikkelia vuodessa
  - Vuonna 2004: 60 artikkelia
- ◆ Käytetyt aineistot:
  - erilaiset julkaisuja koskevat tietokannat: Web of science, EconLit, SSRN
  - Tiedot opettajien tutkimusalueista ja opinnäytteiden alasta.

Tarkastelen suomalaisen taloustieteen tutkimuksen tilaa erilaisten julkaisutietokantojen avulla. Käytän myös kerättyjä tietoja yliopistojen opettajien tutkimusalueista.

Kuvio 1: Taloustieteen artikkeleiden lukumäärä 2004-2008, valikoidut maat (InCites –tietokanta)

5

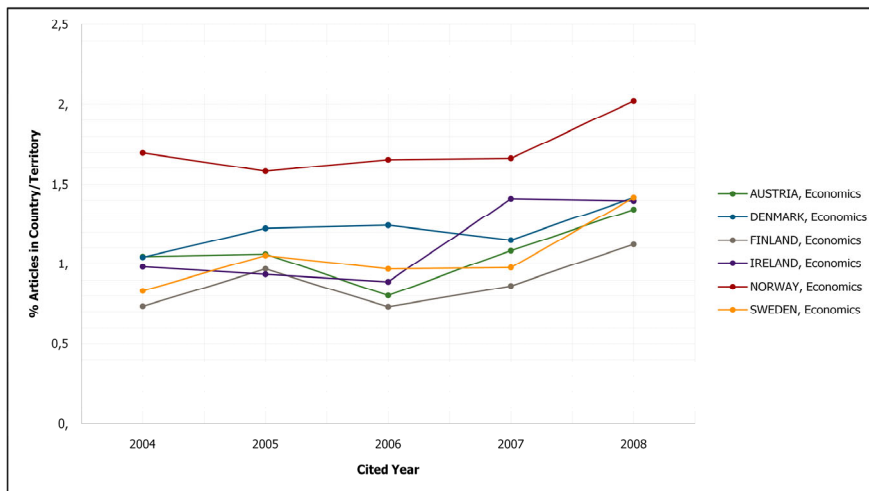
Kuviossa 1 esitetään kansantaloustieteen artikkeleiden kokonaismäärät Suomessa ja eräissä verrokkimaissa. Käytetyt vertailumaat ovat Norja, Ruotsi ja Tanska sekä EU-maista Irlanti ja Itävalta.

Kuvio perustuu InCites –tietokantaan, joka puolestaan perustuu Web of Science –tietokantaan. Tietokanta ei ole täydellinen, mutta sisältää tärkeimmät tieteelliset aikakauslehdet. Oman kokemuksen mukaan uudet lehdet ilmestyvät tietokantaan viiveellä.

Viittausten osalta perusmateriaali koskee viittauksia artikkeleihin. Viittaukset kirjoihin ovat vaihtelevasti mukana ja eivät useissa hakutoimissa tule mukaan.

Johtopäätös kuvioista 1 on, että Suomi artikkeleiden lukumäärässä suunnilleen verrokkimaiden tasolla.

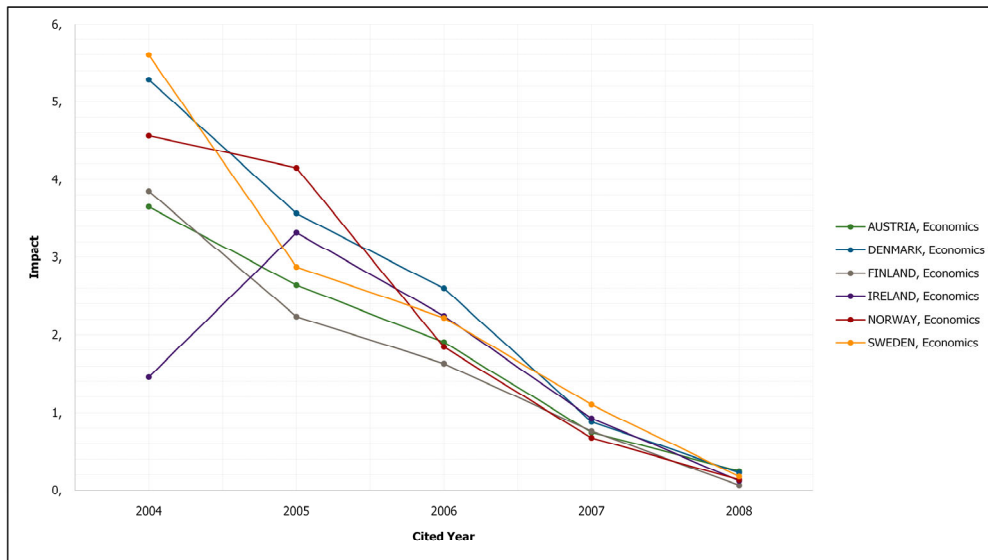
Kuvio 2: Taloustieteen artikkeleiden osuudet
2004-2008, valikoidut maat
(InCites –tietokanta)

6

Kuviossa 2 esitetään maittain ja vuosittain taloustieteen artikkeleiden osuus kaikkien tieteenalojen artikkeleista. Nähdään, että Suomessa taloustiede on verraten pieni tieteenala eli alan artikkeleiden osuus kaikista ko. maissa julkaisuista artikkeleista pienempi kuin muissa maissa.

Kuvio 3: Viittausten määrä per julkaisut artikkelit
(InCites –tietokanta)

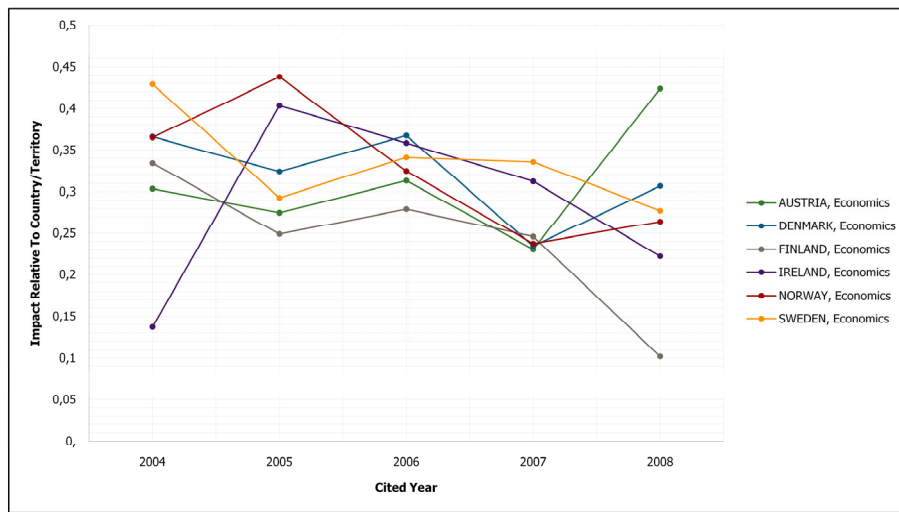

7

Kuviossa 3 on esitetty kussakin maassa ao. vuonna julkaistuihin artikkeleihin tehtyjen viittausten lukumäärä (citations per article). Luonnollisesti viittausten määrä pienenevät myöhempinä vuosina, koska on ollut vähemmän aikaa tehdä viittauksia myöhempinä vuosina julkaistuihin artikkeleihin.

Suomi ei pärjää tässä vertailussa kovin hyvin: luvut ovat alhaisimpia paitsi vuosina 2004 ja 2007 eikä Suomi ole yhtenäkkään vuotena kolmen parhaan vertailussa olevan maan joukossa.

Kuvio 4: Viittausten määrä per artikkelien lukumäärä suhteessa maan kokoon (InCites –tietokanta)

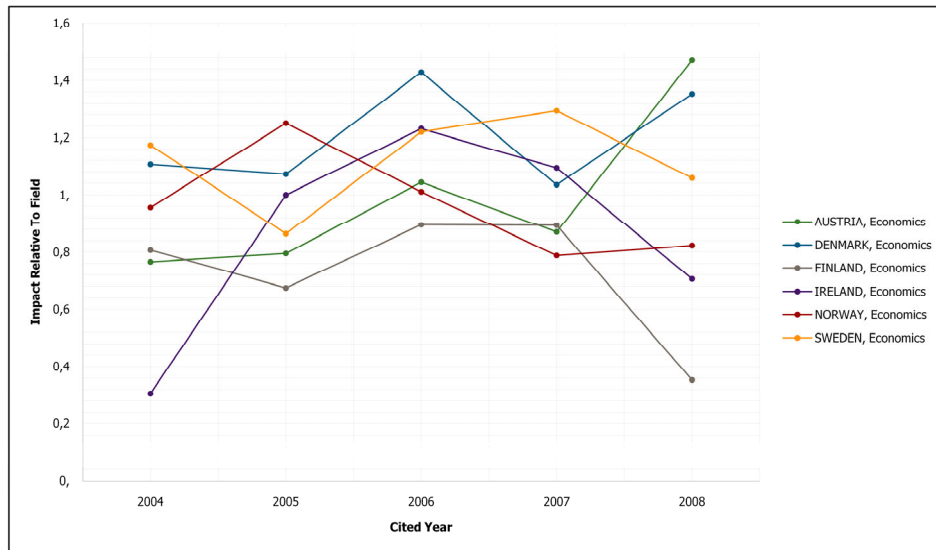

8

Tässä ja seuraavassa kuviossa katsotaan taloustieteen julkaisujen vaikuttavuutta ("impact") eli artikkeleihin tehtyjen viittausten määrää suhteessa julkaisujen määrään kussakin maassa. Impakti on jonkinlainen laatumitta. Kuvio 4 mittaa taloustieteen impaktia vaikuttavuutta suhteessa maan kokoon. Nähdään, että Suomi pärjää melko heikosti. Kolmena viidestä vuodesta Suomi menestyy heikoimmin eikä ole yhtenäkkään vuotena kolmen parhaan maan joukossa.

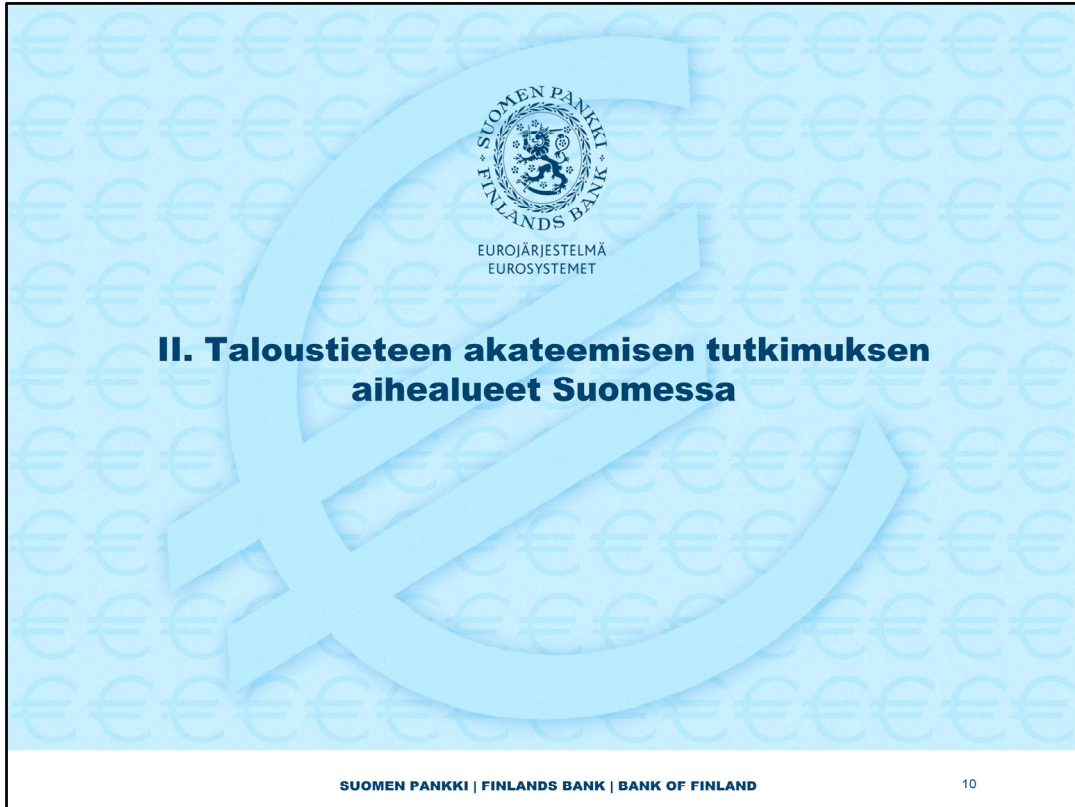

Kuvio 5: Taloustieteen artikkeleiden impakti suhteessa muiden tieteenalojen keskimääräiseen impaktiin (InCites –tietokanta)

9

Kuviossa 5 tarkastellaan vuosittain taloustieteen impaktia suhteessa muiden tieteenalojen impaktiin vertailumaissa. Jos luku saa arvon 1, niin taloustieteen impakti on sama kuin kaikkien tieteenalojen keskimääräinen impakti ko. maassa. Kuviossa 5 nähdään, että Suomessa taloustieteen impakti on melko vaatimaton. Kolmena viidestä vuodesta Suomi on huonoin eikä se ole koskaan kolmen parhaan joukossa. Suomalaisen taloustieteen impakti on myös alhaisempi kuin suomalaisen tieteen impakti keskimäärin. Impaktiluku on joka vuosi alle yhden. Verrokkimaiden luvuissa on vaihtelua, mutta jokaisessa muussa maassa löytyy vuosia, jolloin taloustieteen impakti on ollut yli yhden.

Tässä jaksossa tarkastelen suomalaisen kansantaloustieteen rakennetta eli missä määrin taloustieteen eri osa-alueissa tutkimusta harrastetaan.

Taulukko 1: Suomessa tehtyjen opinnäytteiden määrä ja jakauma pääalueittain 2004–2009*

JEL-koodi	Väitöskirjat	Jakauma	Pro gradu - tutkielmat	Jakauma
A - General Economics and Teaching				
B - History of Economic Thought, Methodology, and Heterodox Approaches				
C - Mathematical and Quantitative Methods	2	2,6 %	10	1,0 %
D - Microeconomics	22,5	29,2 %	270,5	26,8 %
E - Macroeconomics and Monetary Economics	8	10,4 %	102	10,1 %
F - International Economics	6	7,8 %	98,5	9,8 %
G - Financial Economics	2	2,6 %	145	14,4 %
H - Public Economics	8	10,4 %	115,5	11,4 %
I - Health, Education, and Welfare	2	2,6 %	44	4,4 %
J - Labor and Demographic Economics	11	14,3 %	65,5	6,5 %
K - Law and Economics			10	1,0 %
L - Industrial Organization	3	3,9 %	4	0,4 %
M - Business Administration and Business Economics, Marketing, Accounting			0,5	
N - Economic History			0	
O - Economic Development, Technological Change, and Growth	6,5	8,4 %	53,5	5,3 %
P - Economic Systems	1	1,3 %	22	2,2 %
Q - Agricultural and Natural Resource Economics; Environmental and Ecological Economics	3	3,9 %	36	3,6 %
R - Urban, Rural, and Regional Economics	2	2,6 %	32,5	3,2 %
Y - Miscellaneous Categories				
Z - Other Special Topics				
Yhteensä	77	100,0 %	1009,5	100,0 %

11

Käyttäen hyväksi KAK:ssa julkaistuja luetteloita opinnäytteistä Taulukossa 1 tarkastellaan väitöskirjojen ja pro gradu-tutkielmien aihealueita vuosina 2004-2009. Aiheluokitus on JEL:sta yleisluokituksen tasolla. Taulukosta nähdään, että noin kolmasosa väitöskirjoista on mikrotaloustieteen alalta. Työn taloustiede on toiseksi suurin alue, minkä jälkeen tulevat julkinen talous sekä makro- ja rahatalous. Kansainvälisen talouden alalta tulee myös väitöskirjoja jonkin verran.

Pro gradu –töiden aihealueita tarkasteltaessa havaitaan, että mikrotaloustieteen gradujen osuus on noin neljäsosa. Seuraavaksi suurimpia erikoisaloja ovat rahoitus ja julkinen talous. Tämän jälkeen tulevat makro- ja rahatalous sekä kansainvälinen talous. Niiden osuudet ovat hyvin lähellä toisiaan.

Taulukko 2: Kansantaloustieteen professoreiden ja lehtoreiden tutkimusalueet

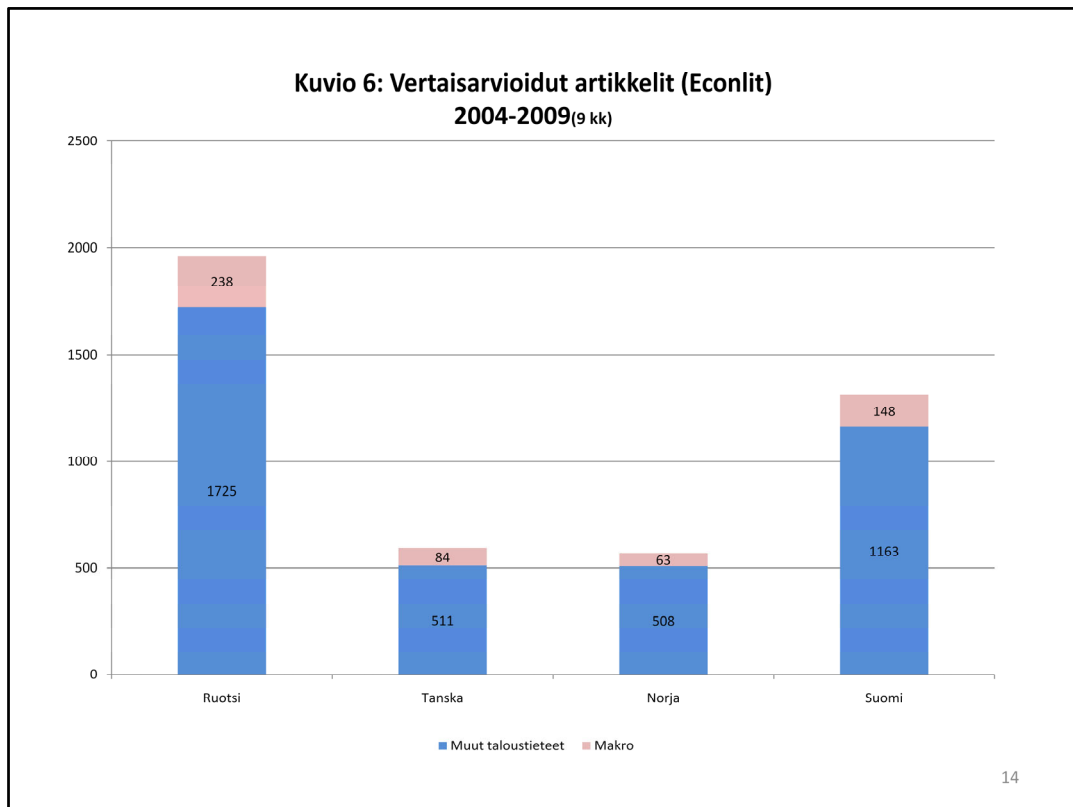
Alat	Professorit ja lehtorit	Jakauma	Professorit	Jakauma
A - General Economics and Teaching				
B - History of Economic Thought, Methodology, and Heterodox Approaches	1	1,9 %		
C - Mathematical and Quantitative Methods	6,5	12,3 %	6,5	15,1 %
D - Microeconomics	12,5	23,6 %	10	23,3 %
E - Macroeconomics and Monetary Economics	6	11,3 %	4	9,3 %
F - International Economics	6,5	12,3 %	5	11,6 %
G - Financial Economics				
H - Public Economics	6	11,3 %	5	11,6 %
I - Health, Education, and Welfare				
J - Labor and Demographic Economics	5	9,4 %	5	11,6 %
K - Law and Economics				
L - Industrial Organization	2,5	4,7 %	2,5	5,8 %
M - Business Administration and Business Economics; Marketing; Accounting				
N - Economic History				
O - Economic Development, Technological Change, and Growth	3,5	6,6 %	3	7,0 %
P - Economic Systems	1,5	2,8 %		
Q - Agricultural and Natural Resource Economics; Environmental and Ecological Economics	1	1,9 %	1	2,3 %
R - Urban, Rural, and Regional Economics	1	1,9 %	1	2,3 %
Y - Miscellaneous Categories				
Z - Other Special Topics				
YHTEENSÄ VIRAT	53	100,0 %	43	100,0 %

12

Tässä taulukossa on tarkasteltu taloustieteen tutkimuksen eri alueiden painoa Suomessa professoreiden ja lehtoreiden tutkimusalueiden avulla. Mikrotaloustieteen osuus on vajaa neljännes. Hieman yllättäen kvantitatiiviset menetelmät (ekonometria) on toiseksi suurin ala, minkä jälkeen tulevat kv. talous, julkinen talous ja työn taloustiede. Makro on vasta sijalla kuusi professoreiden määrässä, joskin ero jaettuun kolmanteen sijaan on pieni. Tietolähteenä ovat laitosten kotisivut.

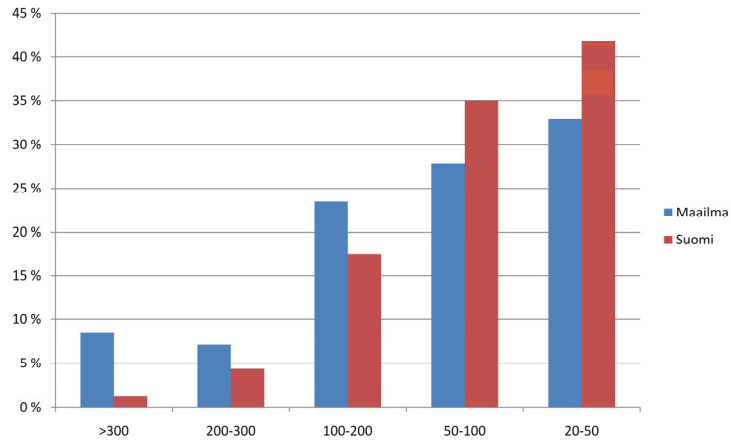
Suomalaisen makrotaloustieteen tilasta on viime vuosina käyty jonkin verran keskustelua. Mm. Juha Tarkka kritisoi vuonna 2006 julkaistussa KAK:n artikkelissa suomalaista yliopistolaitosta siitä, että makrotaloustieteen harrastus on nykyään kovin vähäistä. Myös SP:n pääjohtaja Erkki Liikanen on huomauttanut samasta ongelmasta. Tarkastelen seuraavassa suomalaista makrotaloustieteen tutkimusta muutaman indikaattorin avulla.

Kuviossa 6 on esitetty EconLit –tietokannan perusteella taloustieteen aikakauslehtiartikkelien määrä kokonaisuutena ja makrotaloudessa eri Pohjoismaissa (pl. Islanti). Kuviosta voidaan tehdä kaksi johtopäätöstä:

- 1) Jos katsotaan EconLit –tietokannassa makrotaloustieteen artikkeleiden osuutta kaikista taloustieteen artikkeleista Pohjoismaissa osoittautuu, että osuus on korkein Tanskassa ja Ruotsi tulee seuraavana. Norjan ja Suomen osuudet ovat matalimmat ja hyvin lähellä toisiaan.
- 2) Taloustieteen artikkeleiden kokonaismäärä suhteessa väestöön on Suomessa hieman korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa. Sama havainto pätee myös makrotaloustieteen artikkeleihin. Niiden määrä on Suomessa on hiukan korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa.

Kuvio 7: Makrotaloustieteen artikkeleiden ja työpapereiden lataukset 2004-2009(q3), SSRN-tietokanta

15

Kuviossa 7 tarkastellaan makrotaloustieteen tutkimuksen näkyvyyttä SSRN-tietokannan avulla. Mittarina käytetään SSRN:ssä tehtyjen latauskertojen määrää. Tässä tietokannassa ovat mukana sekä aikakauslehtiartikkelit että työpaperit. Kuvio 7 on konstruoitu siten, että tietokannasta poimittiin kaikki makrotaloustieteen artikkelit (JEL-koodin E perusteella), joita oli ladattu vähintään 20 kertaa. Näin jäi jäljelle 16801 havaintoa 24003 paperin kokonaismäärästä. Sen jälkeen poimittiin n. 50%-suuruinen otos, josta konstruointiin latausjakauma maailman osalta. Näin saatiin kuviossa sinisillä pylväillä esitetty jakauma. Tämän jälkeen poimittiin suomalaiset artikkelit (tekopaikkana suomalainen laitos) ja konstruointiin vastaava jakauma. Kuviossa 7 havaitaan, että suomalaisia makrotalouden artikkeleita ja työpapereita on keskimäärin ladattu selvästi vähemmän kuin maailmassa julkaistuja papereita keskimäärin. Juha Tarkka päätyi 2006 kvalitatiivisesti samanlaiseen tulokseen. (Hän käytti karkeampaa mittaustapaa.) Tilanne on kenties hieman korjaantunut.

Taulukko 3: Taloustieteen ja makrotalouden artikkeleiden lukumäärä laitoksittain 2004-2009(q3)

2004-2009	author affiliation	journal	makro
	u helsinki	280	27
	u turku	34	7
	u tampere	70	8
	u jyvaskyla	73	7
	u joensuu	27	1
	u oulu	49	9
	U Vaasa	39	9
	Helsinki School of Econ	141	6
	Hanken/Swedish School of Econ	54	5
	Turku School of Econ	66	5
	Åbo Akademi	62	2
	Government Institute for Econo	22	1
	Research Institute of the Finni	56	3
	Labour Institute for Economic F	26	4
	Pellervo economic research ins	11	3
	Tampere University of Technolo	13	0
	Lappeenranta University of Tecl	50	0
	Helsinki University of Technolo	60	1
	Bank of Finland	102	44
		1235	142

16

Taulukossa 3 on esitetty EconLit –tietokannan mukaan taloustieteen ja makrotaloustieteen artikkeleiden määrät yliopistoittain ja tutkimuslaitoksittain. Makrotaloustieteen osuus kaikista Suomessa tehdyistä aikakauslehtiartikkeleista on noin 11,5%. Eri laitoksien keskittyminen makrotalouden tutkimukseen vaihtelee suuresti. Luonnollisesti SP on suurin tällä alueella. Sen osuus makrotalouden artikkeleista on n. 31%. Yliopistoista Oulu, Vaasa ja Turku näyttävät keskittyvän makrotalouteen selvästi eniten. Suurista akateemisista laitoksista HY:n osuus on hiukan alle maan keskiarvon, kun taas toiseksi suurimmassa laitoksessa HKKK:ssa osuus on vain reilut 4%. (Huomautus: yhteisartikkelit eri laitoksien kirjoittajien välillä on kirjattu kahteen kertaan.) Johtopäätökseni on, että makrotaloustieteen harrastus yliopistoissa on Suomessa varsin matalalla tasolla.

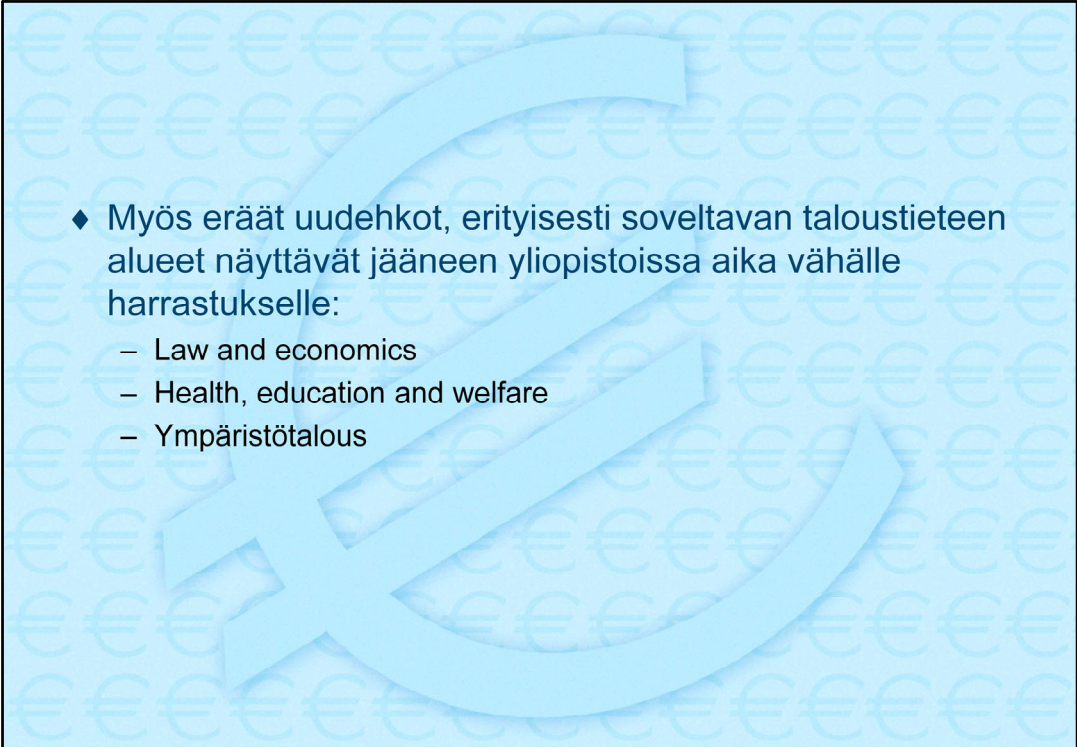

- ◆ USAssa 12 parhaiden joukossa olevien yliopistolaitoksissa yli 25 % professoreista on makrotalous tutkimusalueena.
  - Korkeimmat olivat Minnesota 35% ja Columbia 33 %
  - Vain kahdessa laitoksessa (MIT, Princeton) luku on alle 15%
  - 8/12 laitoksessa osuus oli vähintään 25%
- ◆ Euroopassa makron harrastus on vähäisempää, tyypillisesti noin 15% opettajista ilmoittaa makron tutkimusalueekseen
  - Vähintään 25% luvun saavuttavat vain LBS, Milano (Bocconi) ja Frankfurt (kun katsotaan parasta 14 laitosta)
  - Alle 10% lukuja löytyy, mm. Munich, Mannheim, Toulouse
  - Pohjoismaissa tärkeimmissä yliopistolaitoksissa makrotalouden tutkijoiden osuus on suunnilleen 15-20%.

Huomautus: nämä luvut on konstruoitu JEL-luokitusta käyttäen, ts. "development, growth, technical change" ei ole luettu makroon. Tiedot perustuvat manuaaliseen tarkasteluun laitoksien kotisivuja käyttäen.

IV. Johtopäätöksiä

- ◆ Taloustiede on suhteellisen pieni tieteenala Suomessa.
- ◆ Taloustieteen taso Suomessa on korkeintaan tyydyttävä tai ehkä vain välttävä.
  - Julkaisujen kappalemäärä on riittävä suhteessa resursseihin.
  - Laadussa on paljon petrattavaa.
- ◆ Makrotaloustiede ja kansainvälinen talous ovat kovin pieniä tutkimusaloja ja ne ovat liikaa Suomen Pankin vastuulla.
  - Sekä politiikka-kysymysten että ekonomistien työmarkkinoiden kannalta hyvin keskeisiä alueita
  - Vastapainoa SP:lle tarvittaisiin.

◆ Myös eräät uudehkot, erityisesti soveltavan taloustieteen alueet näyttävät jääneen yliopistoissa aika vähälle harrastukselle:

- Law and economics
- Health, education and welfare
- Ympäristötalous